

Volby: bez krajů by to nešlo

Podle **Jiřího Proxe**, vedoucího oddělení zpracování výsledků voleb v ČSÚ, se na volbách z krajských statistiků podílí snad každý, kdo má ruce a nohy. „Na jejich dobře odvedené práci totiž závisí kvalitní a bezproblémové zpracování výsledků,“ říká.

Máte v Českém statistickém úřadu na starosti metodickou a organizační přípravu zpracování výsledků voleb. Jak se vám při tom komunikuje s pracovníky krajských správ ČSÚ?

Naštěstí výborně. Jejich úloha při zpracování voleb je nezastupitelná. Oni totiž stojí v pomyslné první linii celého procesu. V naprosto dokonalé kvalitě musí zabezpečit zpracování ve všech koutech České republiky. Zajišťují provoz více než pěti set detašovaných volebních pracovišť, tzv. přebíracích míst. Ta jsou zřizována u pověřených obecních úřadů, případně u úřadů městských částí nebo městských obvodů. Tam přicházejí do kontaktu se zástupci téměř patnácti tisíc volebních komisí, od kterých přebírají výsledky hlasování z jednotlivých volebních okrsků.

Tohle všechno dokážou zabezpečit kmenoví zaměstnanci ČSÚ?

Ne. Tolik lidí ČSÚ na krajských pracovištích ani nemá. Proto musíme k tomuto účelu krátkodobě nabírat i zaměstnance externí, obvykle z řad našich bývalých pracovníků, pracovníků obecních úřadů nebo studentů. Naši kmenoví zaměstnanci pak tvoří páteř vzniklé organizační struktury. V rámci kraje stojí v čele ředitel krajské správy, který zastává funkci krajského gestora voleb. Má zpravidla dva zástupce a spolu s nimi řídí práci okresních gestorů voleb a vedoucích volebních pracovišť. Pro názornost uvedu, že při posledních volbách do zastupitelstev obcí a Senátu Parlamentu ČR v roce 2010 působilo na volebních pracovištích v krajích asi 3 300 zaměstnanců. Z toho pouze jednu třetinu tvořili zaměstnanci kmenoví, zbytek byli externisté.

	1990	1998	2002	2006	2010
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR					
Senát Parlamentu ČR	1996	1998	1999	2000	2002
	2000	2004	2008	2010	2011
Zastupitelstvo krajů					
Zastupitelstvo obcí	1994	1998	2002	2006	2010
Evropský parlament	2004	2009			
Česká národní rada	1990	1992			
Sněmovna lidu Federálního shromáždění	1990	1992			
Sněmovna národů Federálního shromáždění	1990	1992			

Internetová stránka www.volby.cz bude na podzim hodně vyhledávána.

Myslíte, že jednou bude ČSÚ na tuto práci najímat pouze externisty?

To si nemyslím. A byl bych nerad, kdyby k tomu došlo. Bohužel z důvodů úsporných opatření se stavy kmenových zaměstnanců neustále snižují. Z mých dosavadních zkušeností ale vyplývá, že klíčové pozice v regionech je nezbytné mít obsazeny vlastními pracovníky. Organizace je potom jednodušší, výměna a sdílení informací v rámci úřadu rychlejší, efektivnější a bezpečnější. Opomenout nelze ani určitou sounáležitost zaměstnanců s úřadem, větší zodpovědnost a přímou zainteresovanost na úspěšném splnění úkolů a z toho plynoucího kladného hodnocení celého úřadu v očích veřejnosti.

Zpracování se v krajích účastní hodně lidí. Někteří nemusí mít s touto prací žádnou předchozí zkušenost. Budou umět zpracovat výsledky skutečně všichni?

Ta otázka je zcela na místě. ČSÚ věnuje velkou pozornost tomu, aby byli všichni zúčastnění na potřebné odborné úrovni. Před každými řádnými volbami provádí oddělení zpracování výsledků voleb sérii odborných školení kmenových zaměstnanců, kteří tím získají kvalifikaci požadovanou zákonem, tzv. pověření. Ti z nich, kteří jsou určeni na místa gestorů a vedoucích volebních pracovišť, jsou navíc vyškoleni v psychosociálních dovednostech, aby dokázali zvládnout i případné stresové situace. Okresní gestoři a vedoucí pracovišť, kteří se rekrutují v převážné většině ze zaměstnanců krajských správ, zodpovídají za zaškolení pracovníků svých týmů, takže je zcela vyloučeno, aby volební výsledky zpracovával někdo neznalý.

Významnou částí přípravy je i založení a údržba registru kandidátů pro jednotlivé typy voleb. Celostátní registr pro volby například do Evropského parlamentu připravujete u vás na ústředí Českého statistického úřadu. Ale dovedete si představit, že byste pořizovali ještě i registry kandidátů za všech 6 251 obcí ve volbách do obecních zastupitelstev?

Představit si umím leccos, ale raději si to představit ani nechci. Je to obrovské množství práce, které navíc vyžaduje úzkou součinnost s registračními úřady, které přijímají kandidátní listiny od kandidujících stran i jednotlivců a předávají nám je k založení registru kandidátů a převedení do elektronické podoby. Při zmiňovaných komunálních volbách je takovýchto registračních úřadů v republice zhruba 640. Na kandidátních listinách bylo v posledních komunálních volbách zapsáno přes 226 tisíc lidí, kandidovalo téměř 29 tisíc subjektů. Lhůty pro pořízení a následnou kontrolu duplicit, tedy toho, že někdo nekandiduje v jedné volbě vícekrát, jsou navíc doslova šibeniční. Zpracovat takový objem dat během několika dní vyžaduje velmi početný a sehraný tým. Bez lidí z krajů by to opravdu zvládnout nešlo.

„Při posledních volbách do zastupitelstev obcí a Senátu Parlamentu ČR v roce 2010 působilo na volebních pracovištích v krajích asi 3 300 zaměstnanců,“ říká **Jiří Prox**.

Jak je to s prověřením programového vybavení a výpočetní techniky, která se ve volbách používá. Jsou do toho pracovníci v krajích také nějak zapojeni?

Samozřejmě. Čím více lidí se testování účastní, tím větší je pravděpodobnost, že se odhalí všechny možné nedostatky a „porodní bolesti“. Programové vybavení připravují kolegové ze zpracovatelského týmu, kteří programy od začátku testují. A nejen programy, ale i dálkové přenosy dat, uložení dat do centrální databáze a samozřejmě i jejich správné zobrazení v prezentačním systému na internetu. Programy potom předají na krajská pracoviště k dalšímu kolu ověřování.

Takže na krajích potom pořizují fiktivní data a simulují reálné volby?

Přesně tak. Čím více lidí vymyslí možné a mnohdy i téměř nemožné vstupní hodnoty, tím více se eliminuje možnost nepředvídaných situací a tím vyšší je pak spolehlivost celého systému. A to je právě úkol pro

„Dnes už není problém technicky volby zpracovat. Náročný je spíše sběr dat, jejich shromáždění.“

krajské a okresní gestory i pro vedoucí přebíracích míst. Obrazně řečeno, zabijeme tím dvě mouchy jednou ranou. Jednak se otestují programy a jednak se pracovníci zdokonalí v metodice a v obsluze programového vybavení. Sami si ujasní některé způsoby výpočtů, vazby mezi údaji nebo konstrukci a funkci kontrolních čísel, které hlídají logickou správnost vkládaných dat a upozorňují i na případné překlepy.

Takto si ověříte jednotlivé programy, ale co celý systém zpracování a připravenost lidí, kteří se kolem voleb pohybují?

Před volbami proběhnou zpravidla tři zkoušky zpracování, z nichž poslední dvě se provádějí přímo na budoucích volebních pracovištích. Tak se prověří nejen programy, technika a přenosy dat, ale i připravenost lidí. Zkoušky zahrnují i zátěžové testy a simulace nepředvídaných okolností, o kterých často nejsou informováni ani krajské gestory. Takové situace nejsou nereálné a známe je i přímo z volebních dnů. Výpadky elektřiny po bouři, zatopené místnosti i s technikou, překopnuté přenosové linky při stavebních pracích, ale třeba i komise, která ne a ne dorazit s výsledky hlasování a telefon ve volební místnosti nikdo nezvedá.

Jak se dá na takovéhle situace reagovat?

Především se s možností selhání techniky počítá, reakce pracovníků na přebíracích místech jsou nacvičené. Jako zpracovatelské počítače jsou nasazeny notebooky, které mohou přechodně pracovat i při výpadku

Jiří Prox

VZDĚLÁNÍ: ČVUT, fakulta elektrotechnická, obor sdělovací elektrotechnika

PRAXE: 15 let v Podniku výpočetní techniky. V ČSÚ pracuje od roku 1993, v oddělení zpracování výsledků voleb je od roku 2002.

RODINA: ženatý, 2 ženatí synové, 2 vnuci

ZÁLIBY: matematika, počítače, sport

ŽIVOTNÍ KRÉDO: Nejlépe se pracuje, když je pohoda.

elektřiny. Pokud dojde ke krátkodobému přerušení přenosu dat, jsou programy navrženy tak, aby ve stavu nouze fungovaly i bez trvalého připojení k centrální databázi. Tudiž okrskové volební komise nemusí čekat, až jejich data budou převzata a odeslána, jak se to stalo kdysi v počátcích používání současného systému zpracování.

Na podzim se budou konat volby do krajských zastupitelstev a jedné třetiny Senátu Parlamentu ČR. Už se na to připravujete?

Ano, již několik měsíců. Je zpracován harmonogram prací, krajské gestory a jejich týmy za svá území ověřili personální zabezpečení, aktuální počty volebních okrsků, navázali spolupráci s pověřenými obecními úřady a dohodli možnosti využití jejich prostor, lidí i techniky. Všechno je připraveno i na pořízení krajských registrů kandidátů, které pak v elektronické podobě slouží nejen pro zpracování výsledků voleb, ale i pro přípravu podkladů pro tisk hlasovacích lístků. Teď už si jen budeme držet palce, abychom my i ostatní spolupracující orgány letošní volby zvládli „bez ztráty kytičky“, jak vždy říkával můj předchůdce inženýr Kuklík.